

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL,

Nro 12.

[Költ Bétsben, Kis-Aszfz. Havának (Augufusnak)
 9-dik napján 1796-dik Efstendőben.

Hadi Környüállások.

Tegnapelőtt délutánn, 28 sípoló és durrogató Postalegényektől vezetettve, el-járta Bétsnek egynchány nevezetes útszáit és piatztzait Báró *Vincent* Fő-Strázsamester; és Flügeladjutánssa (Szárnny-segédje) Gróf *Wurmser*nek, a' ki, oly summájú Híradással érkezett ide: hogy *Mántua*, egészszenn fel-szabadítódott az ostrom alól; 's hágytak a' Frantziák, kik *Mántuán*ak meg-vételehez jól hozzá készítették vólt magokat, *Borgo-*

M

forténál mintegy száz hofszú ágyúkat; 12 bombi-hányó mozsarakat, 80 és 90 ezer között lévő számú golyóbisokat, és bombikat; négy ezer mázsa ónat, részszerént golyóbisokban, részszerént darabokban; kétszáz úgy nevezett Doppelhackent; sok apró fegyvereket és kardokat; négy hajó-muníziót; két puskaaporos-magazinomot; 's egyéb igen sok készületeket, melylyek az ostromhoz kívántatnak.

Azon Katonáink, kik által meg-értette a' *Mántuai* Komendáns F. M. L. *Canto d' Yrles*, hogy az ellenség, mely *Mántuát* ostromlotta vala, nagy siettséggel hátra hagyta említett holmijét: fogtak egy Frantzia Oberstert, tíz Tízteket, és száz Közembereket.

S. Benedettoban egy Kaszszát hagyott az ellenség, néhány Embereinek óltalma alatt. Azért a' Kaszszáért *Fronius* Oberstert küldötte el Gróf *Canto*, a' *Ferdinánd* Fő-Hertzeg' Reg. jének egy Osztálylyával.

Governolóban Katonáink' segítségével 300 Frantziákat kerítettek bé 's fogtak el a' *Lakosok*.

(Tegnap délelőtt érkezett *Mántua Várából* Gróf *Orlandini* Ing. Májor, 's beszéli; hogy a' *Pádus* vizén túl is szörnyenn üzték az ellenséget a' *Miéink*, 's mindennütt nagy segítségekre vagynak a' *Lakosok*. — *Mediolánomot* hátra hagyta *Népünk*, 's előre nyomúlt *Alexándria* és *Tortona* felé.)

Az ostrom alól első *Augustusban* lett

Fel-szabadíttatását *Mántuának*, a' már közlött történeteken kívül, ezek is előzték meg:

Júl. 29-dikén, minekutánna F. M. L. *Sebottendorf* hajó-hídat állíttatott fel az *Athesis* vizén: egyesült, a' F. M. L. *Davidovics*' vezérlése alatt lévő Tsapat' felé-vel, 's estve felé el nyerte a' Frantziák' tanyáját *Rivolinál*.

Még az nap éjtszaka el vette Generális Báró *Mittrovsky* az *Athesis* vize' meljékén *Chiusát*, 's el fogott egy Kapitányt; és 90 Közembert.

12 és 15 ezer között vólt a' száma azoknak a' Frantziáknak, a' kik *Camboránál* tanyáztak. Kétszer támadta meg Öket F. M. L. *Melas* foganat nélkül: hanem végre, F. M. L. *Davidovits* segítségével el-verették: 's nyert is tőlök Népünk 4 ágyúkat és muníziót; 's fogott közzülök 250 Embert.

Melas F. M. L. unk' Seregoftálylyának előljáró részével *Bajalits* Generális, három óránynyi viaskodása után el verte az ellenséget *Calmasinótól*, 's a' *Lasisei* halmokra nyomúlt. *Melas* F. M. L. pedig egész éjjelt *Calmasinónál* töltötte.

Verónát Júl. 31-dikénn el-foglalta *Spiegel* Generális, és a' mint előre nyomúlt vólna *Véróna* felé: 90 Frantziákat fogott. Akkor *Mészáros* F. M. L. *Vérónán* alól, *Legnago* felé nyomúlt.

Az nap *Brea* Oberst-Lieutenánt, a' kit, Gróf *Wurmser* előre küldött vizsgálódní, 40 Frantziákat fogott.

Quosdanovich F. M. L. parantsolatjából, meg-támadta *Ott* Generális Júl. 29-dikén *Salonál* a' Frantziákat. *Otskay* Generális pedig *Cavardonál*. Mind ketten el verték az ellenséget, és nem tsak nyertek tőle egy egy ágyút: hanem fogtak is el közzüle, az első négyszázat; a' másik pedig 74-et.

A' *Salonál* el fogattatott Frantziáktól meg-értvénn Gróf *Wurmser*, hogy az ellenség, nagy erővel *Bresciát* láttatott tzelba venni: 's a' F. M. L. *Quosdanovich* Korpusára egész erővel szándékozott reája rohanni: ez okonn a' Fő Vezér Gr. *Wurmser*, nem *Villafranca* felé utazott a' mint elébb kívánt volna; hanem a' *Mincio* vize' meljékén *Valeggio* felé. *Peschiera* Várának szemmel-tartására *Bajalits* Generális vett parantsolatot; *Villafrancához* pedig *Bittoni* Generális rendeltetett, a' *Spiegel* és *Mittroufszki* Generálisok' Brigádjaikkal, kik közzül amaz, *Véronánál*; a' másik pedig *Caudiánál* állott az *Athesis* mellett. *Mészáros* F. M. Lieutenánt, *Nogara* felé küldtetett.

Oly hírt vévén az ellenségről Gróf *Wurmser*, hogy az, *Goitótól*, *Brescia* felé intézi a' maga visszavonulását, *Liptai* Generálist haladék nélkül *Roverbello*

felé indította: a' hová Generális *Bittoni* is Visgálókat küldött el *Villafrancából*. Egyfzersmind Gróf *Wurmser*, az egyáltalában saját kormányozása alatt lévő Sereg' előljáró részét által-szállította a' *Mincio* vizénn *Valleggió*nál, és a' könnyű Lovasságot *Goito* felé tserkésztette.

Liptai Generális, nem találván *Frantiákat Roverbellónál*, *Goito* felé fordult, hová, első *Augustus'* estvéjénn el is érkezett.

Az előljáró Sereg' Vezére *Erdödy* Húszár Oberster *Piatsek*, *Guidizzoló* felé nyomult előre Júl. 2-dikán, 's hírül adta, hogy az ellenség, *Castiglione della Rivierát* látatott tzelba venni.

Hogy az ellenséget szüntelen szorongathassa hátúlról Gróf *Wurmser*, 's alkalmatosságot ne engedjen néki, *Quosdanovich* F. M. L. unknak *Bresciánál* való meg-lépésére: Júl. 3-dikán reggeli 3 óraker, *Goito* felé indította Népét, az előljáró Sereget pedig *Castiglione*hez küldötte.

Preisz Reg. béli *Weidenfeld* Oberster parantsolatot vett, hogy a' *Mincio* vize' jobb partján, kerítse bé *Peschierát* négy Batalion Gyalogsággal és egy Svadron Lovassággal.

Mészáros F. M. L. ra azt bírta a' Fő-Vezér, hogy által-szállván a' *Pádus* vizén mindenütt utánna legyen az ellenségnek,

mely, a' mint látszott, *Placentziánn* által szándékozott visszavonulni.

Goitobann, öt ágyút hagytak a' *Frantziák*: és már akkorra, midőn *Béts* felé indult *Hirmondóúl Vincent Májor*: reá ment az el fogattatott *Frantziák'* száma, mintegy öt ezerre.

A' felyebb említett *Ingenieur-Májor Gróf Orlandini* által küldött bőv *Tudósítása* a' *Mántuai Komendánsnak*, ki-adattatott ma 11 órakor nyomtatásban. Ez szerént egynehány hetek kívántatnak a' végre, hogy az ellenség által prédául nekünk hagyatott temérdek eleséget 's más hadi készületeket illendőképpen laistromba lehessen venni. A' *Mántuai Lakosok'* hívségét különösen magasztalja a' *Komendáns*.

Rómából Júl. 19-dikénn: — „Sok apróbb *Városaink* ide takarították drágább jószágaikat, és a' *Férjfi Lakosok* fegyvert fogtak, úgy hogy nagy számra telik már a' fel-fegyverkezett *Nép'* száma. Ily környülállásokban az ide való *Spanyol Követ* írt a' *Frantzia Kommiszfzariusoknak*, kik a' *Toskánai földről Siena Városából* ide szándékoztak, hogy el jöhetnek ugyan; de *Ő* nem ígérhet nekik bátorságot.“

A' *Genuai Kikötőhelyet* még szorosabbann szemmel tartják most az *Anglusok*, mint ennekelötte is, 's nem engedik, hogy egyesülése lehessen annak, a' *Frantziák'*

tziáknak tulajdon, vagy foglalt Kikötő-helyeikkel.

A' *Ferrári* Municipálitás (Frantzia módi Tanáts) *Angereau* Fr. Generálisnak, oly értelmű Írását tette közönségesse egy fenynyen hangzó Hirdetményében: hogy a' Lakosoknak, kik fegyvert fogtak a' Frantziák ellen, meg-engedtetik a' visszsa-térés, (ki-rablott 's el-pusztított) honnyaikba: de ezen két feltételek alatt: 1.) hogy rakják le fegyvereiket. 2.) Hogy Vezérjeiket adják ki.

Gróf *Wartensleben* Hadi-Tárnokmeisterünk' Seregoztálylyát keményen megtámadta az ellenség Júl. 28-dikán reggel, a' *Ménus* vizének mind két melylyékénn, de visszsa-verettetett, és esett is közzüle fogságunkba: egy Tifzt; egy Dobos, és valami 30 Közember.

Gróf *Wartensleben*' Seregénél, egy *Bambergi* Tudósítás szerént, 16 ezer főből álló Lovasság vagyon.

Károly Fő-Hertzeg' Ármádiáját elhagyta a' *Saxóniai* Katonaság, 's haza tért, hogy önnön Fejedelme' Tartományját óltalmazza a' Frantziák ellen. Maga *Károly* Fő-Hertzeg is szándékozott Népének előbbeni fekvését változtatni, mihelyt a' közönséges Kaszszak bátorságos helyre szállítódhattak; mivel a' Frantzia Seregnek egy Szakasza, *Nórimberga* Városa felé láttatott verni a' készülőt.

Augsburg (*Augusta Vindelicorum*)
 Városából Aug. 2-dikán: — „A' Frantzia Kiköltöztek' Serege, melyet *Conde* Hertzeg vezérel, *Tirolis* felé vette útját. *Hotze* Generálisról is úgy hallatik, hogy a' kormányozása alatt lévő Seregoftályt, *Ulma'* vidékéről *Tirolis* tájára fogja vezetni.“

Moguntziából Júl. 25-dikénn: — „Tegnap tüzes tsatázások voltak vidékünkön, a' melyek után, *Hochheimnál* és *Karlheimnál* állapotok meg a' Frantziák. Éppen az a' tanyájok vagyon már most nékiek ezen a' részén, mely vólt a' *Pruszszusoknak*, 1792-dik eszt. benn, az ostrom' alkalmatosságával.“

Frankfurtból Júl. 29-dikén: — „Tegnapelőtt éjszaka, nyóltz Magisztrátuális Személyeket vitt el innen Kezeseknek az el-leuség három 4 lovas kotsikon, melylyeket, a' Postaméster ingyen tartozott nékiek által-adni azon szolgálatra. Búzáat is két millió l'vernyit kívánnak a' Frantziák ezen szerentsétlen Várostól; és még ezen kívül száz ezer mázsa szénát, 's ötven ezer mázsa szalmát. — Naponként több több Frantziaság takarodik itt által a' Sereghez.“

A' *Spirai* Megyében fekvő *Philippsburg* Várát, Júl. 28-dikán kezdték ágyúzni a' Frantziák.

Norimbergából Júl. 30-dikán: — „Mihelyt értették ezen Város' Elöljárói, hogy közelget *Kleber* Fr. Generális, azonnal parantsolatot adtak ki, hogy távozzanak el innen minden Fr. Kiköltöztek. — Nem csak Városunk', hanem az egész *Frankóniai* Kerület' részéről küldettek Követek a' *Frantzia* Vezérhez. “

Regensburgból Aug. 1 ső napján: — „Júl 30-dikán, oly értelmű parantsolat tetetett itten közönségessé, hogy minden Fr. Kiköltöztek tartoznak innen el takarodni; és hogy semmi gyanús Idegenek többé ide bé se' jöhessenek: a' végett, Polgár Katona-Tisztek állítódtak az említett napon a' Város' Kapuihoz. “

Frigyes - Belgyiomból. —

A' *Vlieszingeni* Kikötőhelyből egy *Fregát* és 4 kisebb *Katona-hajók* indultak ki Júl. 15-dikén, hogy magokat a' *Tereli* Hajóssereggel egyesítsék: de mindjárt más nap, vízfza-szaladtak a' 4 kisebbek; mivel meg-sejtették az *Ánglusokat*: a' *Fregát* is meg-menekedett ugyan valami nehezen, de nagy romlást tettek benne az *Ánglus golyóbisok*.

Frantzia - Országból. —

A' *Direktórium*, különös *Tudósítását* küldötte a' *Törvényhozó Nemzeti-gyűlés'* Ifjabbik *Tanátszsának* 16-dik *Júliusi Ül-*

sébe, a' *Vándéi* had' végéről, és hogy a' *Közönséges-Társaságnak* mind azon *Ofztálylyaibann* is bátorságosan lehet már járni kelni, a' melylyek sok ideig vóltak a' *Pártosoknak* tanyáik.

Elegyes Tudósítások.

Pyrmontban, a' *Hessen Casseli* Landgráf is ott vólt már a' *Prufsziai* Felséggel Júl. 21-dikén; 's a' *Dániai* Koronörökösén kívül, *Braunswaig* és *Hohenlohe* Hertzegek is oda várattattak.

Szárdínia' Szigetében, kívánvann a' Király' tartóssann helyre-állítani a' tsendeséget, a' mely sok ideig fel valá ott bomolva: kegyelmét ajánlott mind azon vétkekre nézve, melyek a' múltt esztendő' 6-dik 's 22-dik Júliusában, és 28-dik Décemberjében követődtek el ottan; meg-egyezett abban is, hogy minden 10-dik esztendőben öfzfze-hívattassanak közönséges Gyűlésbé, a' Tartomány' Rendjei; meg-erősítette Királyi petsétes írásban minden előbbeni jussaikat. Bizonyosokká tette őket nevezetesen ezen 2 tárgyakról is: 1.) hogy Püspökségekre, és minden közönséges hivatalokra 's méltóságokra, tsupánn az egy Vice-Királyságot ki-véve, maga a' Tartomány fog 3 Személylyeket cándidálni, 's azok közzül fog az Egyházi, vagy Világi Tisztviselő választódni. 2.) Egy Igazga-

tó-tanáts' fel-állításának módját, magok a' Rendeik intézhetik el.

Az *Orosz* Első Nagy Hertzezné Júl. 2-dikán egy Hertzeget szült, kinek a' Kereszttségben, *Nicolai Pawlowitsch* nevek adattak.

Voltér' Képoszlopát, mely, egy a' leg-jobb művei közzül *Houdonnak*, a' hajdani Frantzia Teátrom' pitvarából, által szállította a' Direktórium, a' Tudományokra ügyelő Nemzeti Társaság' Képesházába.

Az említett Társaság, Júl. 8-dikán tartván a' maga második Közönséges-Gyűlését, egyéb foglalatosságai után, külön-különbféle Kérdéseket is tett fel megfejtés végett, arany-emlékeztető-pénz jutalomra: p. o. 1.) Minémű változásokon ment által a' Frantzia nyelv, *Malherbe*' és *Balzac*' idejétől fogva, a' mai időkig? (*Malherbe*, a' ki, fő Poétájok volt annak idejében a' Frantziáknak, 's leg-elsőben írt Frantzia nyelvűn Ódákat, 1628-dik eszt. ben múlt ki a' Világból; *Balzac* pedig, ki a' Frantzia Ékesesfőállás' Atytyának tartatik, 1654-dikben.) 2.) Egy szabad Nép' erköltseire, és igazgatására nézve mitsoda bé-folyó ereje vagyon a' festésnek? 3.) Mitsoda tárgyakért, és mitsoda feltételek alatt illik egy Respublikához, pénzt venni fel költsön 's a' t.

Magyar Ország.

Pestről Aug. 4-dikénn: — „Országunk' kedves Helytartója, *Jósef* Királyi

Fő-Hertzeg, friss egészségben érkeze vizsfa
 tegnap *Budára*. — A' Vízi Város nevű
 részében *Budának*, el égett tegnap valami
 43 ház, és sok száz öl-fa. “

Bét s.

Erdélyi Cancellarius Gróf Teleki Sámuel Könyvgyűjteménye' Leírásának El-
 ső részéről tettünk már egynehány napok-
 kal ez előtt valamely emlékezetet: de kö-
 telességünknek esmértük fel-jegyezni még
 különösen arról Hírmondónkba: hogy va-
 lamint a' Könyv' Homlok-írása előtt szem-
 léltető igen jól találtt Képét a' Gróf Úr-
 nak, Magyar-Országai születésű Magyar Ha-
 zafi-társunk *Tzetter Sámuel* metztette:
 kinek neve, az általunk ajándékul küldöz-
 getett Képekből, eddig is esméretes vólt
 már Nemzetünknek nagy része előtt. A'
 Könyv' titulussát, különbkülönbféle nagy-
 ságú és formájú kellemetes betűkkel metz-
 szette, hasonlóképpenn esméretes *Erdélyi*
 származású Magyar Hazafi-társunk *Bikfalvi*
Falka Sámuel, és az egélz Könyv is, az
 ő metzésebéli betűkkel nyomtattatott. A'
 Kép-környékjére ezen betűk vagynak metz-
 ve: Sam. S. R. I. Comes Teleki de Szék,
 S. C. R. M. Cámer. et Consil. Stat. A. Int.
 Cancell. Aul. Transilv. et Com. Supr. Bi-
 har. Aet. LVII. Alatta a' Képnek ez ol-
 vastatik:

Incorrupta. Fide.
 Secundis. Temporibus.
 Dubiisque. Rectus.

A' Könyv' titulussa így vagyon fel-té-
 ve: Bibliothecae Samuelis S. R. I. Com.
 Teleki de Szék, Pars Prima. Auctores
 Classicos Graecos et Latinos ex óptimis
 editionibus ordine chronologico dispositos
 eorumque Opera et Fragmenta conjunctim
 edita: Patres denique et Scriptores Eccle-
 siasticos Veteres complexa. Cum brevi
 vitarum Descriptione et notatione tempo-
 ris, quo quisque circiter vixerit, adiectis
 passim Eruditorum iudiciis. — Alól eze-
 ken a' rendeken, melylyek, szemet gyö-
 nyörködtető módossággal vagynak el in-
 tézve, szemléltetik egy Könyves-ház (Ezt
 is *Falka Úr* metfzette) ily felül-írással:
 Haec mihi curarum requies, haec nocte vel atra
 Lumen, et in solis haec mihi turba locis.

Bétsben Doll; Pozsonban Schweiger;
 's *Pesten Weingand* Könyváros Uraknál,
 egyéb Magyar Könyveken kívül, találtatik
 egy új Munka is ily tzím alatt: *Péteri Ta-
 káts József' Költeményes Munkáji.* — Az
 Ajánló Írást Gróf *Festetits György* Ő Nagy-
 ságához intézte a' Tudós Szerző, ki, hogy
 a' Gróf Úrnak valóságos ritka szemérme-
 tességét meg ne sértse, és maga is az ala-
 tson hízelkedés' gyanúját el-kerülje: elég-
 nek ítélte, hogy a' Gróf Urat, jó Hazafi-
 társainak felöle való igaz ítélettételre em-
 lékeztesse ezen rendjeibenn:

„Sok értelmes Hazafi-társai azt szok-
 ták mondani Nagyságodról: hogy fénye-

sebb állapotban tündöklenék a' Magyar név nem sokára, ha Országunknak tekintetesebb Fijai közzül számosabban vólnának, kik a' kedvező szerentsének bő adományit elmés szorgalommal 's józan kíméllyel nevelvén, azokból — mint Gróf **FESTETITS GYÖRGY** — ha tsak egy részetskét is Hazájoknak áldoznának. “

* * * * *

Olafz-Országban, miket tsinál a' vérengező *Márs?* folyó tárgyunk — *ex officio* — azoknak meg-írása: de ha ezen szoros kötelességünkön kívül, *Apollónak* is ez *Olafz-Orzági* állapotjáról közlünk valamit: kedves dolog leszzen úgy ítéljük E. Olvasóink előtt.

Minden nevezetesebb *Olafz Városok*ban vagynak: *Ég-Régiség - Termézet- vizsgáló*, *Mezei-gazdaságra-ügyelő*, és *Versző Académiák*, *Társaságok*, *Szerzetek* 's a' t. melyeknek tudós *Tagjaik*, többnyire folyó *Írások* által közlik észbe vételeiket. Az ily folyó *Munkák* közzül említést érdemlenek: *Efemeridi di Roma*; a' *Velentzei Journál*, melyet *Agletti* ír; és *Giornale de Pisa*, melynek Szerzője a' tudós *Fabroni*. A' *Társaságok* között különös hírben vagyon a' *Florentziai Gazdaságra-ügyelő Társaság*, *Georgofili* név alatt. Ennek *Secretáriussa La stri* ki adta két

részben ezen Társaságnak történeteit, észbevételeit 's a' t. melyek, némely tekintetben nevezetesek. A' *Veronai Societa Italiana* nevezet alatt lévő Társaság ama' híres Chemicus Cavaliere *Lorgna'* előülése alatt, leg-nevezetesebb Természet- vizsgálókat számlál Tagjai között. Ki-adott tavaly 22 külömbkülönbféle Értekezéseket; melyek többnyire a' felsőbb Mathesist illetik: de vagynak más tárgyúak is; p. o. *Caldaninak*, a' *Páduai Medica Facultás*- béli első Professornak egy jeles Levele, melyben két Hermaphroditus történetit írja le, az után az Alkermesről, 's annak a' közép századokban való hafzon-vételéről okoskodik. A' plántáknak hím és nyőstény neméről való Systemájokat a' Régieknek elő-adja Tudós *Rossi*. A' miólta *Spalanzani*, a' Szárnyas - Egerekben hatodik sensust (Érzékenységet) talált fel: más állatokban is igyekeznek azt fel-találni sok Tudósok. Doctor *Bonvicini*, a' Tsigákban is tapasztalta azt. A' nyelvnek tisztábbítására és némely újjabb szókkal való gazdagítására, mind *Veronában* mind különösen *Florentziában*, újjabb igyekezetek tétettek közönségesekké. — A' leg-helyesebb Ég- vizsgáló Torony Olasz-Országban az, melyet Néhai Földink *Boskovich*, és *la Grange*, a' *Mediolánumi Jesuiták'* házában állítottak fel. 1775-dik eszt. től fog-

va, *Ephemerides Astronomicae* név alatt jönnek ki az abban tenni szokott Jegyzések: melylyeket tavaly is ki-adtak három nevezetes Ég-visgálók: Abbate *Regio, Caesaris, és Oriani*. Ezek, egyesítették munkálódássokat a' Római Ég-visgálók-
kal, kiknek észbe-vételeiket *Veiga* Apátur közli. — A' Matematikára és az Orvosi tudományokra nézve jöttek ki ezen utolsó éftendőkben némely Könyvek, de a' melylyeket más Országbeli derék munkákhoz nem lehet hasonlítani. A' Törvények-ről igen keveset irtak. Egy *Vaticanumi* Kánonok *Martorelli* az egygyes Fejedelmi uralkodás' hasznairól írt egy Értekezést. — A' Theológiában, éppen semmi különös Könyv se' jött ki mostanság; sőt még a' számos Klastromokban élő Szerzetesek se' adtak ki semmi Asceticum munkát. A' 80 éftendős Ex-Jesuita *Zaccaria*, az Egyházi történeteit 9 Tomusig nagy nehezen el vitte. Egy *Veronai* Kánonok *Pietr. Palletta* nevezetű *Storia ragionata delle Eresie* (Okoskodó Históriája az Eretnekségnek) tizim alatt hirdetett ki egy jó forma nagyságú Könyvet. Abbate *Rossi* Pármában, a' Zsidó Litteraturára nézve jeles egy munkát botsát ki, *Annali Ebreo Tipografici* tizim alatt. — (A' többit málszor.)

(Fél árkus Tóidalékkal.)

T Ó L D A L É K

A' *Magyar-Hirmondónak*, Augustus' 9-dik napján, 1796-ben költt árkusához.

A' *Genuai* Kormányfőeknek, két rendbéli intő, sőt fenyegetve parantsoló Írásokat adatott által az oda való Frantzia Követ *Faipoult* Júl. 9-dik és 15-dik napjain, a' melyekben keményen szívére kövi-Annak, hogy tsendesítse a' fegyveresen tolongó és a' Frantzia Nemzet ellen helytelenül béketelenkedő Népet; öntsön abba jó vélekedést a' Fr. Nemzet' gondolkodása' és hadakozása' módja eránt; és adja értésére: hogy, az *Arquataiakkal*'s más olyanokkal történt kemény bánás, igazságon fundáltatik. A' másod rendbéli Írásában még azt is meghatározta *Faipoult* Követ; hogy az nap t. i. Júl. 15-dikén estve, tegyen a' Kormányfőek közönségessé, egy oktató, meg-nyugtató, és tsendesítő Hirdetményt: mert ha ezt el mulatná tselekedni: meg-sértené a' Frantzia Közönséges-Társaságot; és számadás' terhét vonna mind magára, mind a' *Genuai* Republikára. — Adott tehát ki a' *Genuai* Kormányfőek egy Hirdetményt, melynek sumája oda megy ki: hogy Ő, köz-tsendességét akarja *Genuának*; hiszi, hogy azt akarja a' Fr. Respublika, 's annak Kormány-

széke és Követje is; minekokáért tsendesen viseljük magokat a' *Genuai* Respublikának minden Lakosai; mert a' kik nem viselik: úgy fognak tartatni, mint a' Törvényeknek Általhangói.

(Ezen Előadás, ki vólt már vonva még a' múlt Péntekenn, a' *Flórentziai* Újsígból, 's meg is vólt szedve. Vigyázatlanság okozta, hogy ki-hagyódott az akkori árkusból.)

Döbröközről (Tólna Vármegyéből)
Júl. 7-dikénn: — „*Szekszárd* Városában, az 1794-dik éftendőbéli nagy égéskor, a' midönn hatfáz házak lettek vala lángok' prédáivá, és a' Templomon kívül, az annakelőtte nem régiben épült szép Vármegye-házát is pusztaságra juttatta a' tűz, egy Képet, mellyenn a' Keresztfára szegeztetett Idvezítő vólt ki formálva, ki lehetett még is szabadítani az említett Vármegye-háza' Szálájábann dühösködött, és minden egyéb ingóbingó jószágokat megemészttet lángok közzül, akkor, a' midönn már rámai közzül ki-ólvadván, le-esett a' földre, és az olaj is kezdett tsepegni a' festékéről. Ezen Kép meg-újjíttatván, villza helyhezttetett ismét, a' romlásiból fel-épült Vármegye-háza' Szálájába, 's megmaradásának emlékezetére Verseket készíttettek a' Rendek, Vármegyei Első Vi-

ce-Notárius *Beretz* István Úr által, a
 melly Versek olvastatnak már a' Kép mel-
 lett is, és a' Vármegye' Archívumában:
 de olvastassanak a' Hírmondóban is:

Post mille expletos a partu Virginis annos,
 Et septingentos rursus ab inde datos
 Nonagesimus, et quartus moeßissimus annus
 Ingruit, et secum tristia fata tulit.
 Septima namque dies mensis sextilis ut orta est,
 Horaque post noctem nona remensa fuit,
 Mox trux Vulcanus redivivo sulphure plenus
 Ignivoma aggressus tollere peste domos.
 Flamma vorax subito, Szekszárd accenderat Urbam,
 Et velox densas subruit igne domos.
 Aedibus haec sacris, parcebat nec ve Profanis,
 Solvitur in cineres ipsa parata Ceres.
 Nec sua de Tolna Comitatus permanet arcis
 Salva frues; quaequae talia damna tulit.
 Tecta runat, ardent aedes, et cuncta supellex,
 Arx bullit flammis cum frue tota suis
 Isthinc tercentae flammis delentur, et inde
 Tot rursus aedes abstulit illa Dies.
 Uive statum valeas harum cognoscere rerum,
 Haec facies Trojae, dum caperetur, erat.
 Hoc quoque, quod cernis simulacrum, Pestis adorta,
 Ast, dum non posset vincere, victa fuit.
 Quamvis enim Listae flammis compage soluta
 Decidit ex fixo dulcis Imago loco,
 Sicut cadens, adeo calidam cum peste novaret
 Pugnam, ut tota vetus lista perempta foret,
 Imo, quo picta est, oleum stillare pararet,
 Attamen in flammis mansit, ut ante fuit.
 Haec est, quam cernis, tantis illaesa periclis
 Effigies! veteri condecorata loco
 Tu cave mireris portentum; nam Crucifixus
 Belliger omnipotens Iconis hujus erat.
 Quisquis ades discas mirabile credere factum,
 Quod certum reddit publica nostra fides.
 Gloria Laus, et Honor tibi sit Christe Redemptor,
 Nos quoque perpetuis eripe quaeviso Regis.

* * *
* * *

Tudósítások.

1.) Szaller György a' Nemzeti Nyelvnek' és Literatúrájának Ts. K. Tanítója a' Pozsonyi Fő Gymnáziumban következő Magyar Könyveket bocsáta közre:

1.) Az Isten a' tisztá Szerelme. Az én Imádságom és Elméikedésem Eckartshausen. Fordította és ki-adta Szaller 's a' t. itt Pozsonbann. Az árta nyomtató papirosen 30 kr. és szép posta papirosen 48 kr. két rézre metzett szép képpel egygyütt.

2.) Magyar-Ország Föld' le-írásának rövid foglalja 's a' t. 18 Árk. a' Nemzeti nyelven hozzá készült Mappával egygyütt 45 xr.

3. Deák és Német nyelven magyarázott Magyar Grammatika második Kiadás 30 xr. Posta papirosen 51 xr.

4. Tóth nyelven magyarázott Magyar Grammatika 30 xr.

5.) Rätz vagy Illiriai nyelven magyarázott Magyar Grammatika, 48 xr.

6.) Deák és Német nyelven, a' Frantz Telemak' képezete szerént, magyarázott különbözőkülönbféle Példázatok, Oktatások, Mesék, Levelék 's a' t. 20 xr.

7.) Magyar Ország' Történeteinek rövid rajzolatja. 30 xr.

8.) Ezen Könyvek fel-találhatnak Pozsonban a' Szerzőnél 's egyfőb. Könyváros. Urakuál Sopronban Prof. Triake Berentz Úrnál. Győrőtt Miller Könyváros. Pesten Kilián, Veingand és Diamandi Könyváros. Budán Speiser Könyváros. Ó-budán Kis János Könyvkötő. Szegeden Tiszt. Plébános Radványi, és Tiszt. Prof. Egervári. Újvidéken Jankovits és Kanlitzi Könyváros. Székes-Fejérvárat Lang Könyváros. Kassán Prof. Szabó Dávid. Komáromban Varga Prof. és Vatzott Tseptsányi Prof. Egyéb helyeken a' Gymnaziombéli Prof. — Urakuál.

Ha ki a' Könyvkötő Urak közzül Izámossabb Nyomtatványokat vesz, tízed adódik néki. Ez erant bővebben szólhatnak a' Szerzővel most Augústusi l'e.

fi Vásárkor, hol ő is már 15-dik Aug. ban meg-jele-
nik, es a' Koronánál Éder Matyás Úr' Kávé-házába
fel-találtatik.

II) Minthogy a' nevezett Próf. Úr egyszersemind
Földmérő és Vízépítő - Mester is, jelenti az érdemes
Publikumnak: hogy Ő örömet fel-vállal jövő 15-dik
Augustustól fogva egészlv. Nővenberig valamely föld-
mérő munkát, főképpen az Alföldön. Ha tehát va-
lamely Földes Úr vagy Közönség, szándékozik fel-mé-
retri és el-fiztatni önön határit, ne terheltessék az
említett helyen tudósítani a' nevezett Földmérőt. A'
Földes Uraság annál is könnyebben végre hajthatja
el-tökéltett szándékát, mennél nyugtább Professori hi-
vatalában a' nevezett Földmérő; ki egyszersemind ke-
vés bérel meg elégedik, mivelhogy tsak a' meg-únat-
kozás vegett mulattságból kíványnva ismét földmérő
hivatalát gyakorlani: ne talántán különben azt mond-
ják ma holnap szemébe: hogy a' vén hegedős is min-
dennap egy nótát felejt.

Ha nagy munka adja elő magát, melylyet az
említett rövid idő alatt el kellene végezni, nem ír-
tózik attól is; minthogy már ez előtt hét esztendővel
negyven ezer Höld földet mért vala fel a' Ketskemáti
határokon egy Hónap alatt, és szinte annyit el is ofz-
tott más Hónapban.

Mely nagy hafznára, különbkülönbfé-
le könnyebbségére és néminémü gyönyö-
rűségére légyenek a' lovak az emberi nem-
zetnek, minden ember könnyen által lát-
ja, nem is szükség arról szót szaporítani;
de az is tudva vagyon, hogy ezen hafzon,
és a' Gazdáknak szorgalmatos fáradságok
a' lovak mellett, sokszor ily drága barmok
nyavalyájok 's egyéb szerentsétlenségek ál-
tal el vesznek. A' mindennapi tapasztalás-
ból tudhatjuk, hogy sokszor az ember egy
tsekély nyavalyát, a' rendes és próbált or-

vosságok által, könnyen kevés költséggel el-háríthat barmaitól; de ha a' tudatlan falusi Kovátsok' kezekre bízzuk a' ló-gyógyítást, többnyire bizonyosan a' tzigány húzza le bőrit. Ezek az okok, és kedves Hazájához való szeretet, ösztönözte Tiszt. *Németh Mihály Sövényházi Plébánus* Urat, (a' ki már a' Magyar Haza előtt, a' selyem juhokról írt Könyvéről, 's más írásiról esmeretes) *B. Szind* Urnak Ló-orvosi Könyvét Magyarra fordítani.

Báró *Szind* Úr, egy Lovas Regimentnek Oberstere, egyfzersmind a' *Kolóniai Választó-Hertzegnek Fő Udvari Lovász-Mestere*, oly híres ló-orvos vala, hogy ötet abban az időben a' Királyi Frantzia Sereg arra kérte, hogy ezen Könyvet számára el-készíteni ne terhelhetne. Elsőben Frantzia nyelven jött ezen munka Világ' eleibe, mely a' nevezett Seregnél el-ösztatott, és többször ki-nyomtatódott. Utóbb, Hazájához, 's Hazafiaihoz való szeretete arra indította az említett Szerzőt, hogy némely jobbításokkal Német nyelven ki-nyomtatassa. Már a' negyedzer való Német nyomtatványt fordította a' felyebb nevezett Plébánus Úr magyarra.

Mivel ezen munka oly közönséges hafznot foglal magában, és mindenektől, a' kik esmérik, a' tapasztalt gyógyítások mi-

att nagyra betsültetik, lehetek talán oly reménységgel, hogy mind a' két Magyar Haza jó neven veszi, 's köz-hafzonra fordítani fogja, meg is vagyok győzöttetve, hogy Országunkban, mely sokkal alkalmaztossabb más Országoknál a' barom' nevelésre, és a' hol még a' tudós Ló-orvosok igen ritkán találtnak, ezenn szükséges Könyvet minden Helység hafzna-vehetővé teszi. Mind az érdemes Fordító Úr, mind pedig a' Kiadó reménylik, hogy az Orzágnak és Közönségnek különös hafznot hajtanak igyekezetjekkel; mert ezenn Könyv segítségével minden ember, lovainak nyavalyáit nem tsak meg-esmérheti, hanem könnyen maga is, vagy más által meg-gyógyíthatja. A' lovaknak lábok eltörésének meg-gyógyítása' módja is rézre vagyon mettzve, 's a' Könyv' eleibe helyeztetve. 8-ad réthben, az árra 36 xr. *Pozsonban.*

Wéber Simon Péter,
Typographus.

LADVOCAT Apátornak, Párisban Sorbonnai Doctor Professor' és Bibliothecáriusnak Históriai Dictionáriuma, melyben a' régi Patriarcháknak, Tsáfzáróknak, Királyoknak, Fejedelmeknek, Hadi-Vezéreknek, Vitézeknek, Pogány Isteneknek, Herósoknak, Pápáknak, Ekklesiái Atyáknak, Püspököknek, Érsekeknek, Cárdisalisoknak, Szenteknek, Szerzeteseknek, Historicusoknak, Poétáknak, Orátoroknak, Theologusoknak, Philosophusoknak 's a' t. Egy szóval, mindenféle tudományban, mesterségben, állapotban

bíres embereknek életek, írásaik, munkáijk le-íratatnak. Magyar nyelvre fordította, és sok meg-bővítés-sel ki-botsátotta MINDSZENTI SÁMUEL Komáromban 1796.

Ezen munkának I. II. III. IV. V Darabjai már hi-jöttek Komáromban in 8vo maiori Petit Germond Antiqua nevű új betűkkel. Az I. Darab az A. B. a' II. a' C. D. a' III. az E. F. G. a' IV. az H. I. K. L. az V. az M. N. O. P. Alphabetumú Articulusokat foglalja magában. Az VI és utolsó Darabban a' Q. R. S. T. U. X. Y. Z. V. W. Alphabetumú Articulusok lesznek, 's a' jövő 1797. új elzrendőre elké-szül. Az V-dik Darabnak, mely mintegy 40 árkusból áll, az árra 1 Rforint 45 xr. És így a' már kétfel-levő öt Darabnak árra 7 Rforint 15 xr. A' VI Da-rabnak árra is 1 R. forint 45 xr., és így az egész hat Darabnak árra 9 R forint lesz. En a' Könyvet ol-lyan árra határoztam, melynél ily sok költségbe ke-rült munkát nem lehetett alább szállítani. Nem is drá-gálhatja senki, a' ki meg-gondolja, hogy a' Német Ladvocátnak árra, 20 R forint a' Könyvárosoknál, melynél pedig a Magyar tökéletesebb Ladvocátot el-végezve Vosgien Apátumnak Geographiai Dictioná-riumát Izándekeozom ki-adni, melyben a' Világon lé-vő minden nevezetes Országokat, Városokat 's helye-ket meg-lehet találni, az azokban lévő nevezetes dol-gokkal.

Midőn Ladvocátnak ki-adása felől a' Publicumot leg-először tudósítottam: a' két Magyar Hazán kívül Nemes Cseh, Morva, Lengyel, Tót, és Horvát-Or-fzágból írtak némelyek hozzám. Ezen érdemes Sze-mélyeket kértem, a' jövő 1797 dik új elzrendőig mel-tóztassanak engem tudósítani, micsoda úton és módon küldhessen el hozzájuk az Exemplárokat. A' mi a' Tót és Horvát Országban lakokat illeti, azoknak írá-mokra, ha magokat Levelek által új-elzrendőig jelen-tik, Zágrábba az ott való Académiában Magyar nyel-vet és Litteraturát tanító Sugh Gyorgy Professor Ur-hoz le-küldöm.

Komáromban.

Mindszenti Samuel.

